

а й створює екологічне соціальне середовище, здатний до творчої та ефективної діяльності, що позитивно впливає на діяльність його та студентів.

Список використаних джерел

1. Здоров'я – Заголовок з екрана – Режим доступу - <https://cutt.ly/dsN9U8s> (27.07.2020 р.)
2. Лісовський С. А. Основи сталого (збалансованого) економічного, соціального, екологічного розвитку. Житомир, 2007. 108 с.
3. Мудрак О.В., Собчик В., Нагорнюк О.М. Екологічна етика як форма поведінки людини в природі. Пріоритети збалансованого (сталого) розвитку України: м-ли Укр. екол. конгр., 27-28 жовт. 2008 р. К., 2008. Ч. 2. С. 211–223.
4. Національна парадигма сталого розвитку України. За заг. ред. Б.Є. Патона. К.: Державна установа “Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАНУ”, 2012. 71 с.
5. Організація лікувально-профілактичного харчування на промислових підприємствах. Медичний контроль за організацією лікувального (дієтичного) харчування в лікувально-профілактичних заходах та в системі суспільного харчування. - Режим доступу: <https://cutt.ly/DsMfrdf> - Заголовок з екрана
6. Сорокина Т.С. История медицины. Учебник. 2-е изд., перераб. и дополн. М.: ПАИМС, 1994.
7. Хвороби, пов'язані з порушенням харчування. - Режим доступу: <https://cutt.ly/rd1YHeL> - Заголовок з екрана
8. Фармацевтична енциклопедія. Голова ред. ради та автор передмови В.П. Черних ; Нац. фармац. ун-т України. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ: МОРІОН, 2010. 1632 с.
9. Чайківський І.А. Механізми забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств. *Інноваційна економіка*. 2014. № 6. С. 108-114.

УДК 504.9

Гуменюк Л.М., студент спеціальності 101 “Екологія”, ступеня вищої освіти “Магістр” КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”.

Науковий керівник: **Нагорнюк О.М.** – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри екології, природничих та математичних наук КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ШЛЯХІВ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРОСВІТНИЦТВА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

В статті розкриті сучасні екологічні проблеми людства, шляхи екологічного просвітництва для сталого розвитку суспільства. Проаналізовані проблеми сучасної освіти і формування екологічного мислення молоді.

Ключові слова: глобальні проблеми людства, навколишнє середовище, екологічне просвітництво, сталий розвиток суспільства.

The article reveals modern ecological problems of mankind, ways of ecological enlightenment for sustainable development of society. The problems of modern education and formation of ecological thinking of youth are analyzed.

Key words: global problems of mankind, environment, ecological education, sustainable development of society.

Постановка проблеми. Зараз багато говорять про глобальні проблеми людства, про розум, про цивілізації. В даний час величезний інтерес до вивчення екологічних процесів, викликаний різким погіршенням стану навколишнього середовища, спонукає переглянути наші погляди на взаємовідношення Людини і Природи. При цьому варто звернути увагу на те, що, незважаючи на ідейні суперечності, наукове співтовариство і світова громадськість зараз одностайні у визнанні взаємозалежності Людини і Природи. Ці взаємини в системі “Людина – Природа” засновані на двох суперечливих тенденціях. З одного боку, Людина послаблює свою залежність від стихійних сил природи, як би створюючи “другу природу”. З іншого боку, в сферу людської діяльності залучається все більше природних речовин і явищ, що мають значення для неї самої. Таким чином, людське суспільство втягується в усе більш тісні і різноманітні зв'язки зі світом природи [3].

Усвідомити ці зв'язки, на рівні свідомості, і покликане екологічне просвітництво. Зміни в свідомості людей, як відомо, перш за все, залежать від зусиль в області виховання і освіти.

Матеріали й методи досліджень. Екологічне виховання та освіта (формальна і неформальна освіта в галузі навколишнього середовища) - це формування у людини свідомого сприйняття навколишнього середовища, переконаності в необхідності дбайливого ставлення до природи, до розумного використання її багатств, розуміння важливості примноження природних ресурсів. В сучасних умовах екологічна просвіта та виховання - найважливіша з основ процесу гармонізації взаємодії суспільства і природою.

Екологічна освіта має прищепити людині в першу чергу знання та навички розумного спілкування з природою, удосконалювати методи і способи конструктивної участі в охороні природи і раціональному природокористуванні.

Екологічне просвітництво, перш за все, має бути спрямована на:

- наочне відображення основних етапів еволюції Землі;
- відображення сучасних особливостей біологічної еволюції, а також взаємодії людини і природного середовища;
- вивчення унікальності екосистем земної кулі;
- загальнолюдські, наукові і естетичні цінності природних об'єктів.

На сучасному етапі розвитку екологічної освіти, вивчення екологічних проблем слід будувати з позиції гуманізації. Гуманізація виражається через ідеї формування людини з новим типом мислення, здатної до екологічно доцільної діяльності, що має установку на пріоритетність завдань збереження життя на Землі, порятунку людства від екологічних катастроф. Екологізація освіти полягає не стільки в розширенні екологічної інформації, скільки у формуванні екологічного мислення і як наслідок прийняття екологічного імперативу. Екологічний імператив - це сукупність заборон, порушення яких приведе до погіршення і навіть руйнування сприятливих для життя властивостей навколишнього середовища. Ідеї екологічного імперативу повинні зайняти провідне місце в екологічній освіті. Зазвичай заборони розглядають в контексті глобальних екологічних проблем. Але при цьому в свідомості вони носять

абстрактний, узагальнений характер. Усвідомлення екологічного імперативу має визначати норми поведінки кожного, служити основою формування його екологічної моральності в період екологічної кризи [6].

Екологічна криза, в стані якої знаходиться зараз наша планета, є наслідком не тільки зростання населення, але і кризою свідомості. Людство на довгому шляху свого розвитку не тільки не досягло щастя, але і втратило можливість жити в злагоді з природою і з самим собою. Якщо велика частина часу ХХ ст. пройшла під прапором ейфорії від технологічних успіхів, то тепер людина зрозуміла, що вона дитя природи, а не її господар і володар; сама можливість життя людини на планеті забезпечується сформованою в біосфері за тисячоліття скоординованою життєдіяльністю всіх біологічних видів. На даний момент, для подолання екологічної кризи та успішного практичного вирішення виниклих екологічних проблем необхідний перехід до нової доктрини екологізації всього освітнього процесу на будь-якому рівні, тобто до екологічно орієнтованої цивілізації. А для цього потрібна нова система знань, побудована на єдиній теоретичній основі. Екологічна освіта має стати невід'ємною пріоритетною частиною підготовки будь-якого фахівця в галузі управління, економіки, техніки, медицини, природничих і гуманітарних наук [1].

У практичному плані важливо рекомендувати ряд кроків до «збереження» або відновлення» навколишнього середовища і, перш за все:

- більше уваги приділяти розробці методів раціонального використання, охорони та відтворення екологічних ресурсів, які деградували під впливом людини;

- розширювати вивчення питань зміни взаємозв'язків економічних процесів і екологічних систем;

- активніше застосовувати сучасні складні методи оцінки факторів ризику для забезпечення необхідною інформацією керівних працівників, що займаються питаннями капіталовкладень і використання ресурсів;

- створити експертні системи, здатні забезпечити посадовим особам оперативний доступ до спеціальної інформації, що базується на величезному обсязі вже накопичених даних екологічних досліджень і т. д. [2].

Висновок. Необхідність екологічної освіти (ЕО) продиктована розумінням того, що прийняття правильних рішень в умовах розвиваючої екологічної кризи можливе тільки в суспільстві, де люди мають різнобічні знання про природу і різноманітності явищ у навколишньому середовищі, розуміють механізми виникнення екологічних проблем, їх взаємозв'язку з економічними, соціальними і політичними процесами.

Для досягнення цих цілей паралельно з отриманням відповідних знань в процесі екологічної освіти люди повинні отримувати необхідні ціннісні установки по відношенню до навколишнього середовища, а також мотивацію до активної участі в поліпшенні і захисті навколишнього середовища. Результатом ЕО повинні стати навички виявлення і дозволу екологічних проблем, а також готовність населення до певних обмежень, продиктованих необхідністю підтримання екологічного балансу.

Для досягнення таких амбітних цілей ЕО має дотримуватися принципів, викладених в Белградській хартії, а саме:

- розглядати навколишнє середовище в цілому - природну і антропогенну (технічну і соціальну);
- бути безперервним процесом, що продовжується все життя;
- мати міждисциплінарний підхід;
- підкреслювати важливість активної участі в запобіганні та вирішенні екологічних проблем;
- розглядати основні екологічні проблеми з глобальної точки зору, враховуючи регіональні відмінності;
- приділяти основну увагу поточним і майбутнім екологічним проблемам;
- розглядати всі проблеми розвитку і зростання з екологічної точки зору;
- підкреслювати важливість співпраці на місцевому, національному та міжнародному рівнях для вирішення екологічних проблем [4].

Отже, екологічне просвітництво є важливим чинником становлення сталого розвитку суспільства. Воно спрямоване на зміну свідомості людей щодо природи, сформованих стереотипів мислення і поведінки, механізмів економіки і соціального розвитку, на прийняття кожною державою і кожною людиною нових принципів етики, культури і справедливості, що базуються на системі обмежень і заборон, що диктуються законами розвитку біосфери.

В Україні відбувається формування системи освіти для сталого розвитку; становлення цієї освітньої сфери спирається на вже наявні системи екологічної освіти. Виявлено педагогічні умови формування професійних компетенцій. Розроблено модель формування професійних компетенцій майбутнього еколога. Структура моделі являє собою технологічний алгоритм реалізації компетентнісного підходу організації професійної екологічної освіти. В цілому, можна відзначити те, що в розвинених країнах світу йде екологізація всіх рівнів освіти шляхом впровадження національних, регіональних і глобальних проектів і програм.

Список використаних джерел

1. Анацька Н. В. Екологічна освіта: взаємозв'язок знання і виховання. "Екологія. Людина. Суспільство": збірка тез доповідей XVI Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих учених (м. Київ, 17-19 травня 2013 р.). К.: НТУУ "КПІ", 2013. С. 183.
2. Берегова Г.Д. Філософські проблеми екології: методичні рекомендації для магістрантів факультету рибного господарства та природокористування. Херсон: РВВ "Колос". ХДАУ, 2014. 72 с
3. Бондар О. І., Барановська В. Є., Єресько О. В. та ін. Екологічна освіта для сталого розвитку у запитаннях та відповідях: науково-методичний посібник для вчителів. За ред. О. І. Бондаря. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 228 с.
4. Кисельов М.М., Гардашук Т.В., Грабовський С.І. та ін Антропосфера: сучасні інтерпретації: монографія. Ніжин: Видавець ІПІ Лисенко М.М. 2015. 192 с.